

Híres afrikai képzőművészek és építészek

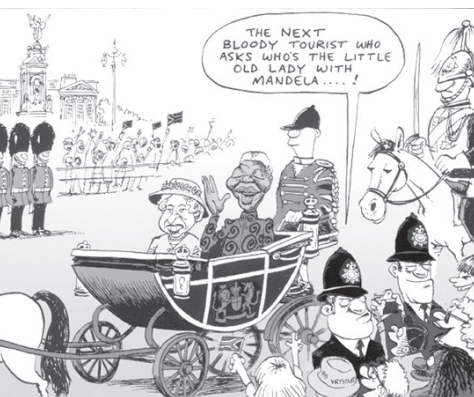
Bagi Judit

Az Afrika Tanulmányok elérkezett a híres fekete kontinensbeli személyek bemutatásának újabb állomásához. Jelen írásban néhány olyan művészéről szerezhet ismereteket a kedves Olvasó, akik jelentős képzőművészeti és építészeti tevékenységeik révén nem hiányozhatnak a híres afrikaiak sorából. A bemutatásra kerülő hírességek mellett felvillantjuk a Makonde-faforgács és a tingatinga festészeti irányzat jellegzetességeit.

Az írásunkban megjelenő művészek:

- Jonathan Shapiro, karikaturista (Dél-afrikai Köztársaság)
- Meet Motelseven, graffiti művész (Dél-afrikai Köztársaság)
- Edward Saidi Tingatinga, festő (Tanzánia)
- David Adjaye, építész (Tanzánia)
- Pierre Fakhoury, építész (Libanon)
- Dil Humphery-Umezulike, szobrász (Nigéria)

Jonathan Shapiro

A híres dél-afrikai származású karikaturista, **Jonathan Shapiro** 1958-ban látta meg a napvilágot Cape Town-ban. A Zapiro művésznéven ismert rajzoló amellet, hogy szülőhazájának legjobb karikaturistája, számos nemzetközi elismerést is begyűjtött már. 2001-ben például, első karikaturistaként nyerte el „Az év afrikai újságírója” CNN-díjat. Ahogy Zapiro saját honlapján (www.zapiro.com) fogalmaz: „Régen nem tudtam elképzelni, hogy karikatúrák rajzolásával keressem a kenyeremet.” Építészetet tanult a Cape Town-i Egyetemen, majd ezt félbehagyva grafikus szakon folytatta tanulmányait. Az egyetemi évek azonban nem nyúltak hosszúra számára, ugyanis a kötelező sorozás miatt be kellett vonulnia a hadseregbe. Zapiro azonban nem volt hajlandó fegyvert hordani. A két évig tartó szolgálat nagy hatással volt a művész további életére. 1983-ban csatlakozott egy apartheid-rendszer elleni mozgalomhoz (United Democratic Front), megsértve ezzel az illegális gyülekezésről szóló törvényt, amely letartóztatást vont maga után. Később egy a kötelező sorozás ellen folytatott kampányban is részt vett, valamint a mozgalom logóját is ő tervezte.

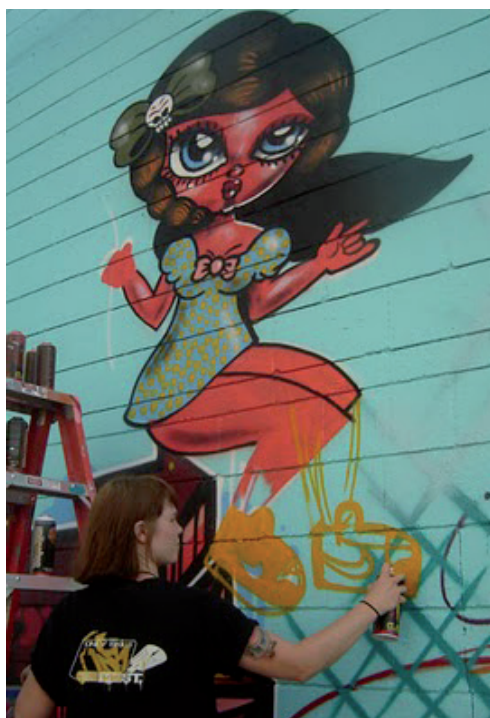
A katonaságban eltöltött éveket követően Zapiro Fulbright ösztöndíjasként a New York-i Egyetem Művészeti Karán fejlesztette tovább a karikatúrarajzolás kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismereteit.

Zapiro önálló kiállításait eddig a következő országokban tekinthették meg az érdeklődők: Amerikai Egyesült Államok, Hollandia, Banglades, Németország, Dél-afrikai Köztársaság. A híres karikaturista az öt kontinens mindegyikén vett már részt előadóként karikatúra rajzolás kapcsolatos rendezvényeken. Szülőhazájában különböző oktatási intézmények berkein belül számos workshopot, prezentációt és előadást tart.

A Dél-afrikai Köztársaság jelenlegi elnökéről, Jacob Zumáról is számos karikatúrát készített már, melyek miatt két kártérítési per is indult ellene.

Meet Motelseven

A brit apa és norvég anya gyermekeként született dél-afrikai graffiti művész, **Meet Motelseven** folyamatosan járja a világot. Motelseven a művésznevét egy filmben szereplő motelről kapta. A huszonöt éves fiatal hölgy felmenői között számos tehetség szerepel, így nem meglepő, hogy Motelseven már gyermekkorában tudta, egy napon ő is művész lesz. A sikeres karrierre nem is kellett sokáig várnia, hiszen a középiskola befejezését követően ösztöndíjasként a Cape Town-i Egyetem Művészeti Karán tanulhatott tovább. Az egyetem mégsem hozta meg a várt eredményeket Motelseven számára. Már az első év után otthagya azt, mivel az egészet időpocsékolásnak tartotta – úgy érezte, hogy nem sikerült új értékeket elsajátítania az ott eltöltött egy év alatt. Motelseven ritka elhatározottság és céltudatosság által vezérelve tovább folytatta a graffiti festmények készítését. Első kiállítására 2008-ban került sor Cape Town-ban. Motelseven stílusa saját bevallása szerint egyszerű és színes, karakterei pedig főként rajzfilmfigurákhoz hasonlatosak.

Edward Saidi Tingatinga

A tanzániai származású **Edward Saidi Tingatinga** teljes mértékben egyedi festészeti irányzatot, az úgynevezett *tingatinga art*-ot alkotta meg. A tingatinga festészet általában stilizált állatok (elefánt, oroszlán, krokodil, madár) ábrázolását jelenti, mely természeti motívumok megjelenítésével társul. Az alkotások egyaránt tükrözik a hétköznapi egyszerűséget és gazdag afrikai szimbólumvilágot.

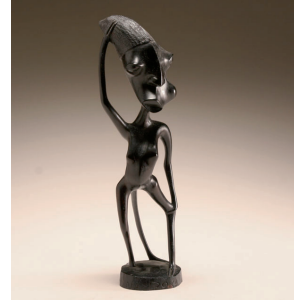

Az 1932-ben paraszti család sarjaként született Edward Saidi Tingatinga nem rendelkezett különösebb képezéssel, festészetet sem tanult. Az alapvető műveltséget egy kis tanzániai faluban, Minduban sajátította el. Az általános iskola befejezését követően családjának nyújtott segítséget a házkörüli teendők elvégzésében. E tipikus vidéki életforma viszont nem elégítette ki Tingatinga igényeit, így 1955-ban elindult szerencsét próbálni. A fiatal férfi Dar es Salaamba telepedett le, ahol kertészként dolgozott egy gyarmatosító otthonában. A munka során Tingatingának alkalmat adódott a különböző festészeti technikák megfigyelésére, a kormány festői ugyanis folyamatosan dolgoztak az állam tulajdonában álló házakon, köztük azon is, melyben Tingatinga lakott. Tanganyika 1961-es függetlenedését követően a gyarmatosítók hazautaztak, Tingatingának tehát új munkahely után kellett néznie. Pár alkalmi munkát leszámítva viszont nem járt sikerrel, így a harmincas éveiben járó férfi végül a festészet mellett döntött. Tingatinga festményei alapjául újrahazszoított vagy olcsó anyagok szolgáltak. Legtöbb festményén valamilyen tradicionális fekete kontinensbeli jelkép jelent meg, mint például a szavanna. Művei egyre híresebbé váltak (elsősorban az európai turisták körében), így a művész már nem szorult egyéb munkavégzésre, teljes egészében a festészetnek élhetett. Az ismertségnek köszönhetően Tingatinga kisebb diákcsoportokat szervezett maga köré, akiknek megtanította festészete fortélyait.

Tingatinga rendkívül tragikus módon, negyvenedik életévében hunyt el. Halálát egy rendőr által leadott lövés okozta, aki menekülő bűnözőnek hitte őt. Tingatinga művészete halála után is fennmaradt. Az általa megalkotott egyesület (Tingatinga Art Co-operative) tagjai továbbvitték festészeti stílusát, mely nemcsak Tanzánia, hanem Kenya és más kelet-afrikai országok meghatározó művészi irányvonalává vált.

Tanzánia tekintetében a tingatinga festészet mellett egy másik, szintén a kelet-afrikai országhoz kötődő művészeti stílusról, a **Makonde-fafaragásról** is illik szót ejtenünk. A makonde népcsoporttól eredeztethető fafaragási mód eredetisége és fantáziadús mivolta óriási hírnévnek örvend a kelet-afrikai térségben és a fekete kontinensre érkező turisták körében. A makonde népcsoport Mozambikból származik, innen vándoroltak Tanzánia déli területére. A Makonde-fafaragás eredetével kapcsolatban egy legenda is él, mely szerint kezdetben egy vadonban élő magányos ember egyik nap talált egy fadarabot, amelyből női alakot faragott. A bábu, miután a férfi kitette a napra, egy gyönyű nő testében életre kelt, aki a magányos ember felesége lett. A pár szerelmét gyermekáldás koronázta meg, ám a gyermek három napos korában elhunyt. Ekkor javasolta a feleség, hogy költözzenek el a folyótól egy olyan helyre, ahol nádas nő. A költözést követően újabb gyermek jött világra, aki szintén meghalt három nap után. A feleség így azt javasolta, hogy olyan helyre menjenek, ahol sűrű bokrok nőnek. Az új lakhelyen ismét gyermekük született, aki viszont már életben maradt. A legenda őt nevezi az első makondenak.

Az eredeti Makonde-fafaragások ébenfából készülnek. Az elkészült szobrok fontos szerepet töltenek be a fekete kontinensen élők hitvilágában és életében, a fafaragások ugyanis a jó és rossz, valamint a szeretetet, szerelem témáit megjelenítve öltönek testet. E típusú fafaragást sokan az egyik legnagyobb művészeti formának tartják. Az ébenfából faragott szobrok évszázadokon keresztül központi szerepet töltöttek be a különböző szertartásokban. A Makonde-fafaragások annak ellenére őrizték meg a törzsi életmód hagyományos elemeit, hogy a nyugati társadalom igénye sok fafaragó tevékenységére negatív hatással bírt. A turistáknak egyes esetekben ugyanis nem eredeti ébenfából, hanem például kókuszfából faragott szobrokat adnak el.

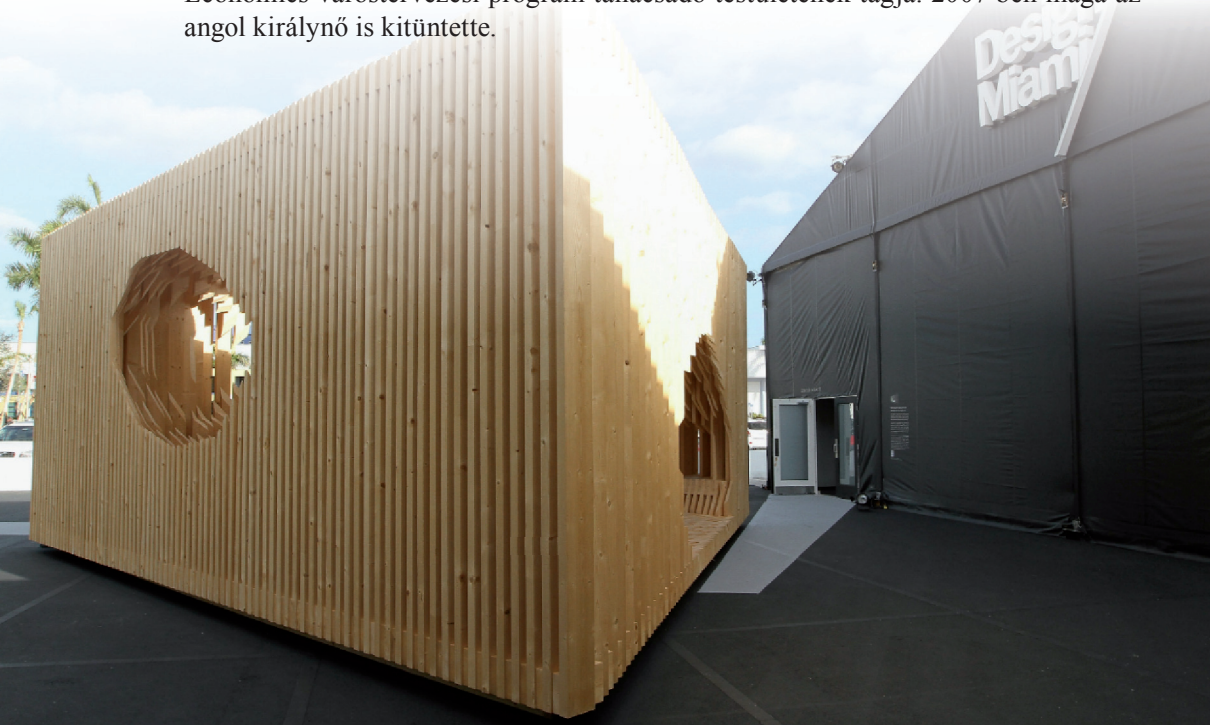
Egy tehetséges tanzániai építész, **David Adjaye** is a kelet-afrikai térség képzőművészetének, művészeti köreinek jeles képviselője. A Dar es Salaamban született neves építész ghánai származású édesapja diplomataként dolgozott, melynek következményeképp a család 1975-ben Nagy-Britanniába költözött. Adjaye magántanulóként sajátította el az általános iskolai és gimnáziumi tananyagot. Alapdiplomát a Londoni South

Bank Egyetemen szerzett. Felsőbb szintű tanulmányait a Royal Collage of Art-on folytatta, ahol mesterdiplomát kapott. Saját vállalkozást az ezredfordulón alapított.

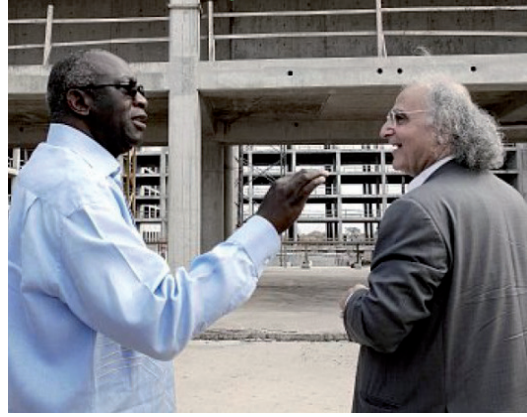
Adjaye nevéhez olyan híres építmények tervei kötődnek, mint a denveri Kortárs Művészeti Múzeum, az oslói Nobel Béke Központ, valamint 2009-ben ő nyerte a 2015-re elkészülő washingtoni Afroamerikai Nemzeti Múzeumra kiírt nemzetközi tervpályázatot. Adyaje tevékenységének palettáját színesíti, hogy a 2010-es afrikai útja során készült fotókból a londoni Design Múzeumban nyitotta meg kiállítását. A rendezvény különlegessége, hogy Adjaye a Nobel-békedíjas környezetvédő Wangari Maathai és egy fenntartható ruhaneműket gyártó cég segítségével vitte véghez projektjét, melynek céljaként a fekete kontinens helyzetének bemutatását és fejlődési lehetőségeit foglalmazták meg.

A neves tanzániai építész sikerességének további mércéjéül szolgál, hogy olyan hírességeknek tervezett házat, mint a divattervező Alexander McQueen és a színész Ewan McGregor. Adyaje eddigi élete során számos rangos elismerést gyűjtött be, köztük 1993-ban a neves RIBA (The Royal Institute of British Architects) bronzmedált nyerte el. Adjaye a BBC televízió Dreamspaces nevű építészeti dokumentumsozort két évadának társszerzője volt.

Jelenleg Londonban él, de a Princeton, Pennsylvania és Harvard egyetemeken is oktató vendégprofesszorként. A barcelonai Építészeti Intézet és a londoni School of Economics várostervezési program tanácsadó testületének tagja. 2007-ben maga az angol királynő is kitüntette.

Pierre Fakhoury

A fekete kontinens egyik leghíresebb építészeként számon tartott, libanoni születésű **Pierre Fakhoury** igen nagy vállalkozásba kezdett amikor kiötlötte a Miaszonyunk-bazilika terveit. Az építészet mesterségét a belgiumi Tournai Egyetemen tanuló férfi ugyanis a világ legnagyobb templomának terveit készítette el. A bazilika 1985 és 1989 között épült meg és összesen háromszázmillió dollárba került, megduplázva ezzel az építető ország államadosságát. Viszonyítási szempontból fontos megjegyezni, hogy a Guinness Rekordok előző csúcstartója, a vatikáni Szent

Péter-bazilika másfélszer kisebb az Elefántcsontpart fővárosában, Yamoussoukroban található óriásnál. Houphouët-Boigny, Elefántcsontpart első elnöke egyébként azon indítatással látott neki a beruházásnak, hogy megköszönje Istennek a tőle kapott segítségét és szeretetét. A Miaszonyunk-bazilikát II. János Pál pápa 1990-ben szentelte fel. 2010-ben a templom megépítésének huszadik évfordulóján XVI. Benedek pápa személyes megbíztottja tartott benne misét.

A nem szokványos „Junkman” becenévvel illetett **Di Humphery-Umezulike** egyértelműen az igazán különleges művészek sorába sorolható. A nigériai születésű ötvenkét éves férfi sok mindent elért már életében. Kiállítása nyílt többek között a lagosi székhelyű múzeumban (The Museum of Awkward Things), a világhírű londoni Victoria and Albert Múzeumban, valamint európai útjai során számos szakmai programon vett részt főként Németország és az Egyesült Királyság területén.

A szakmában Dilomprizulike néven is elhíresült művész saját bevalása szerint munkásságával a fekete kontinens tragikus társadalmának problémáit kívánja bemutatni. A férfi ábrázolásmódja viszont korántsem mondható átlagosnak, Dilomprizulike ugyanis az afrikai utcákon talált hulladékból készít szobrokat, installációkat és különféle ruhákat.

Junkman egyik leghíresebb, Wear and Tear (viselet és könny) elnevezéssel illetett installációjának mögöttes tartalmát egy kulturális identitását veszített, a feketék világához már nem tartozó, ám a fehérek társadalmába még beilleszkedni képtelen férfi belső küzdelmeinek leképezésével magyarázza. A különleges ábrázolásmódot használó Dilomprizulike művészetet elsőként a Nigériai Egyetemen, majd a Skóciában található Dundee-i Egyetemen tanult.

E rövid és nagyon szelektált listával egy dolgot ismét megállapíthatunk: a fekete kontinens korántsem szenved hiányt a tehetséges művészek terén. A bemutatott afrikai művészek nagysága nem csak az általuk megálmodott épületek, megfestett képek, rajzolt figurák és elkészített installációk szépségében tükröződik vissza, hanem az afrikai kultúra iránt érzett szeretetükben is.

Források

<http://www.mindennapiafrika.info/2010/09/12/a-vilag-legnagyobb-temploma-20-szuletesnapjat-unnepelte/>

<http://hg.hu/tag/david-adjaye>

<http://www.zapiro.com/>

<http://www.juxtapoz.com/Features/interview-with-motelseven-graffiti-artist-in-south-africa>

<http://www.africancontemporary.com/Edward%20Saidi%20Tingatinga.htm>

<http://hg.hu/tag/david-adjaye>

<http://www.africatoday.com/cgi-bin/public.cgi?sub=news&action=one&cat=76&id=441>

<http://makondeland.wordpress.com/carvin/>

hirdetés